1. AMAÇ

Kemoterapi alacak hastaların tedavi planının hazırlanmasından taburculuğuna kadar tüm süreçlerin bilimsel kurallara uygun, hasta ve çalışan güvenliğini sağlayacak şekilde yürütülmesine ilişkin kuralları belirlemektir.

2. KAPSAM

Kemoterapi ünitesinde ayaktan ve yatarak kemoterapi alan tüm hastaları, kemoterapi ilacının istemi, hazırlanması, taşınması, uygulanması, izlenmesi ve atıklarının yönetimi süreçlerinde görev alan tüm çalışanları kapsar.

3. SORUMLULAR

Başhekim, Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü, Kemoterapi Ünitesi Sorumlu Hekimi, Tıbbi Onkoloji / Hematoloji Uzmanları, Kemoterapi Ünitesi Sorumlu Hemşiresi, Kemoterapi Hazırlama Biriminde Görevli Eczacı ve Hemşireler, Kemoterapi İlaçlarını Taşıyan Personel, Temizlik Personeli.

4. TANIMLAR

Kemoterapi: Kanser ve bazı diğer hastalıkların tedavisinde hücre çoğalmasını durdurmak amacıyla sitotoksik (antineoplastik) ilaçların kullanılmasıdır.

Tedavi şeması (protokol): Hastaya uygulanacak ilaçların adı, dozu, uygulama yolu, süresi, sırası ve kür aralıklarını gösteren plandır.

Vezikan ilaç: Damar dışına sızdığında dokuda kabarcık, ülser ve nekroz oluşturabilen ilaçtır.

İrritan ilaç: Damar dışına sızdığında ya da damar içinde ağrı, yanma ve inflamasyona neden olan, genellikle nekroz yapmayan ilaçtır.

Ekstravazasyon: İlacın damar dışına, çevre dokuya sızmasıdır.

Biyogüvenlik kabini: Kemoterapi ilaçlarının hazırlanması sırasında ürünü, çalışanı ve çevreyi korumak için kullanılan, HEPA filtreli, laminer hava akışlı kabindir.

5. UYGULAMA

5.1. Tedavi Planının Hazırlanması

Hastanın tanısı, evresi, genel durumu ve laboratuvar sonuçları değerlendirilerek ilgili uzman hekim tarafından tedavi planı hazırlanır. Gerektiğinde plan multidisipliner tümör konseyinde görüşülür ve konsey kararı hasta dosyasına eklenir.

Hekim istemi **Kemoterapi Hekim İstem Formu** ile ya da hastane bilgi yönetim sisteminde aynı alanları içeren elektronik istemle yapılır. İstemde asgari şu bilgiler bulunur:

- Hasta adı soyadı ile kimlik, protokol veya dosya numarası
- Hastaya ait kemoterapi protokolü ve kür numarası
- İlaç adları, doz ve tedavi gün sayısı
- Uygulama süresi ve aralıkları
- Uygulama sırasında dikkat edilecek hususlar (pozisyon, mobilizasyon kısıtlaması, açlık/tokluk durumu vb.)
- Gerekli ise premedikasyon
- İlaca başlama tarihi
- Doz vücut yüzey alanına göre hesaplanıyorsa boy, kilo ve vücut yüzey alanı
- Hekim imzası ve kaşesi

Sözlü istemle kemoterapi uygulanmaz. Eksik ya da okunaksız istemler hazırlama birimi tarafından kabul edilmez, istemi yapan hekime geri bildirilir.

5.2. Hastanın Bilgilendirilmesi ve Rızasının Alınması

Tedaviye başlamadan önce hekim, tedavinin amacı, süresi, beklenen faydaları, olası yan etkileri ve

alternatifleri hakkında hastayı ve gerekiyorsa yakınını bilgilendirir. Hastanın rızası Kemoterapi İçin Bilgilendirme ve Onam Formu ile alınır ve dosyasında saklanır.

Hemşire, ilk kürden önce hasta ve yakınına **Kemoterapi Hasta ve Hasta Yakını Eğitim Rehberi** üzerinden birebir eğitim verir; eğitim kayıt altına alınır.

5.3. Hastanın Üniteye Kabulü

- Hasta kimliği en az iki tanımlayıcı (ad soyad ve doğum tarihi ya da protokol numarası) ile doğrulanır, kimlik bilekliği takılır.
- Hastanın hekim muayenesi yapılır; boy, kilo, vital bulgular ve güncel laboratuvar sonuçları (tam kan sayımı, böbrek ve karaciğer fonksiyonları vb.) kontrol edilir.
- Performans durumu, beslenme durumu, önceki kürlere bağlı yan etkiler, alerji öyküsü ve damar yolu durumu değerlendirilerek **Kemoterapi Hasta Değerlendirme Formu**na kaydedilir.
- Hekim, değerlendirme sonucunda tedavinin uygulanmasına onay verir. Doz değişikliği ya da erteleme kararı istem üzerinde gerekçesiyle belirtilir.

5.4. İlaçların Hazırlanması

Kemoterapi ilaçları yalnızca kemoterapi hazırlama biriminde, biyogüvenlik kabini içinde, kemoterapi hazırlama eğitimi almış eczacı veya hemşire tarafından hazırlanır. Ayrıntılar **Kemoterapi İlaçlarının Hazırlanması, Taşınması ve Depolanması Prosedürü**nde tanımlanmıştır.

5.5. Uygulama Öncesi Kontroller

- Hekim istemi ile hazırlanan ilacın etiketi karşılaştırılır: hasta adı soyadı, kimlik/protokol numarası, ilaç adı, doz, sıvı hacmi, uygulama yolu, süresi, hazırlama saati, saklama koşulu ve stabilite süresi.
- Kontrol, iki sağlık çalışanı tarafından hasta başında yapılır (çift kontrol).
- Premedikasyon istem doğrultusunda uygulanır.
- Damar yolu değerlendirilir; vezikan ilaçlar için mümkünse santral venöz kateter ya da port tercih edilir, periferik damar yolunda kan geri dönüşü kontrol edilir.
- Hasta ve yakını, ilaçların olası yan etkileri ve yan etki fark ettiğinde hemen sağlık personeline haber vermesi gerektiği konusunda bilgilendirilir.

5.6. Uygulama

- Kemoterapiyi, kemoterapi uygulama eğitimi almış ve yönetici tarafından görevlendirilmiş hemşireler uygular.
- Uygulamada kişisel koruyucu ekipman (kemoterapi eldiveni, sıvı geçirmez önlük; sıçrama riski varsa göz/yüz koruyucu) kullanılır.
- İlaçlar istemdeki sıra, süre ve hızda, mümkünse infüzyon pompası ile verilir.
- Uygulama süresince hasta vital bulgular, infüzyon yeri, alerjik reaksiyon ve ekstravazasyon belirtileri yönünden izlenir.
- Uygulanan her ilacın adı, dozu, formu, veriliş yolu, süresi, uygulayan kişi, tarih ve saati **Kemoterapi Uygulama ve İzlem Formu**na kaydedilir.
- Yan etki, komplikasyon ve yapılan girişimler aynı forma ve hasta dosyasına kaydedilir; gerektiğinde istenmeyen olay bildirimi yapılır.

5.7. Komplikasyonların Yönetimi

Ekstravazasyon, ilaç dökülmesi ve alerjik reaksiyon/anafilaksi riskine karşı ünitede acil müdahale seti, dökülme kiti ve ekstravazasyon kiti hazır bulundurulur. Ekstravazasyon **Ekstravazasyon Yönetimi Prosedürü**, dökülme **Antineoplastik İlaç Dökülmesi Talimatı** doğrultusunda yönetilir. Acil müdahale gerektiren durumlarda hasta, ünitedeki acil müdahale odasında değerlendirilir ve hastanenin acil durum (mavi kod) kuralları uygulanır.

5.8. Taburculuk

- Uygulama sonrası hasta hekim/hemşire tarafından değerlendirilir; damar yolu çıkarılır ya da port/kateter bakımı yapılır.
- Bir sonraki kür tarihi, evde kullanılacak ilaçlar ve kontrol tetkikleri hastaya yazılı olarak verilir.
- Ateş (38 °C ve üzeri), kanama, şiddetli bulantı-kusma, ishal, nefes darlığı, infüzyon yerinde kızarıklık/şişlik gibi durumlarda başvurması gerektiği ve ulaşabileceği telefon numaraları hastaya

hatırlatılır.

5.9. Fiziki Ortam, Temizlik ve Atıklar

Ünitede her hasta için düz konuma getirilebilen kemoterapi koltuğu veya yatağı, el hijyeni için lavabo, acil müdahale seti, hasta başı tıbbi gaz paneli, dökülme kiti ve talimatı, hemşire çağrı sistemi, kilitli dolap, hasta yakını bekleme alanı ile kadın ve erkek hastalar için ayrı, engelli kullanımına uygun tuvalet bulunur. Ünitenin yerleşimi hastaların sürekli gözlemine imkân verir.

Hazırlama ve uygulama alanlarının yüzeyleri kolay temizlenebilir malzemedendir. Temizlik ve dezenfeksiyon, alanların risk düzeyine göre hastane temizlik planı doğrultusunda yapılır. Kemoterapi ilaçlarıyla temas eden tüm malzemeler **Kemoterapi Atıklarının Yönetimi Talimatı** na göre tehlikeli atık olarak toplanır.

5.10. Çalışan Güvenliği ve Eğitim

Kemoterapi hazırlayan, uygulayan ve taşıyan personel işe başlarken ve yılda en az bir kez; ilaçların özellikleri, kişisel koruyucu ekipman kullanımı, dökülme ve maruziyet durumunda yapılacaklar ile atık yönetimi konularında eğitim alır. Gebe ve emziren çalışanların kemoterapi hazırlama ve uygulama görevlerinden muaf tutulmasına ilişkin karar, çalışan sağlığı birimi ile birlikte verilir. Maruziyetler çalışan güvenliği bildirim sistemine bildirilir.

6. İLGİLİ DOKÜMANLAR

- Kemoterapi Hekim İstem Formu
- Kemoterapi Hasta Değerlendirme Formu
- Kemoterapi Uygulama ve İzlem Formu
- Kemoterapi İlaçlarının Hazırlanması, Taşınması ve Depolanması Prosedürü
- Ekstravazasyon Yönetimi Prosedürü
- Antineoplastik İlaç Dökülmesi Talimatı
- Kemoterapi Atıklarının Yönetimi Talimatı
- Kemoterapi Hasta ve Hasta Yakını Eğitim Rehberi
- Kemoterapi İçin Bilgilendirme ve Onam Formu

Bu örnek doküman Prokalite tarafından hazırlanmıştır. Kurumunuzun yapısına, yürürlükteki mevzuata, Sağlık Bakanlığı rehberlerine ve güncel bilimsel kaynaklara göre uyarlanmalı; ilaç, doz ve süre bilgileri kurumun yetkili hekim ve eczacıları tarafından doğrulanmalıdır.